

پژوهشکده شورای نگهبان

اظهار نظر مجمع مشورتی حقوقی

در خصوص:

- طرح جامع حدنگار (کاداستر) کشور
- طرح اصلاح قانون تعاونی نمودن تولید و یکپارچه شدن اراضی در حوزه عمل شرکت‌های تعاونی روستایی
- طرح الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت
- طرح حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر

کد گزارش: ۹۳۱۱۰۳۴

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳/۱۱/۲۸

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه گزارش

موضوع: اظهارنظر مجمع مشورتی حقوقی در خصوص

۱. طرح جامع حدنگار (کاداستر) کشور..... ۲
۲. طرح اصلاح قانون تعاونی نمودن تولید و یکپارچه شدن اراضی در حوزه عمل شرکتهای تعاونی روستایی..... ۶
۳. طرح الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت... ۱۳
۴. طرح حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر..... ۳۰

تهیه کننده: پژوهشکده شورای نگهبان

شماره گزارش: ۹۳۱۱۰۳۴

تاریخ تنظیم: ۱۳۹۳/۱۱/۲۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طرح جامع حدنگار (کاداستر) کشور (اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه

«طرح جامع حدنگار (کاداستر) کشور» که در تاریخ ۱۳۹۱/۴/۱۲ اعلام وصول و جهت بررسی به کمیسیون‌های مربوطه ارسال شد و با اصلاحاتی در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۳/۴/۳ مجلس شورای اسلامی تصویب و در اجرای اصل ۹۴ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد. لکن با ایرادات و تذکراتی از سوی این شورا مواجه شد. مجلس نیز جهت تأمین نظر شورای نگهبان اصلاحاتی را در مصوبه خود انجام داد، اما شورای نگهبان یک ایراد و دو تذکر را کماکان به قوت خود باقی دانست. بار دیگر مجلس جهت رفع این ایرادات به اصلاح مصوبه خود مبادرت ورزید ولیکن باز هم شورای نگهبان یک ایراد و یک تذکر را نسبت به مصوبه مجلس مطرح نمود. حال مجلس شورای اسلامی جهت تأمین نظر شورای نگهبان مصوبه خود را در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۳/۱۱/۱۲ اصلاح نموده است که در ذیل به طرح و بررسی اصلاح صورت گرفته پرداخته می‌شود.

تبیین و بررسی موضوع

(۱) به موجب تنها ایراد وارده به مصوبه مجلس در آخرین اظهارنظر شورای نگهبان، «اطلاق ماده ۱۷، که شامل غیر از درآمدهای ایجادشده توسط این قانون

نیز می‌گردد، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی شناخته شد. همچنین درخصوص هزینه‌های مربوط به سال جاری نیز تکلیف امر روشن نگردیده است.» توضیح آنکه مجلس شورای اسلامی در ماده (۱۷) مصوبه خود که به بحث تأمین بار مالی این مصوبه اختصاص دارد، چنین مقرر داشته بود که «در اجرای ماده (۱۲) قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد مصوب ۱۳۹۰/۸/۷ مجمع تشخیص مصلحت نظام^(۱) از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون همه‌ساله صد درصد درآمدهای مازاد بر درآمدهای وصولی سازمان در سال ۱۳۹۳ جهت تأمین هزینه‌های ناشی از اجرای تکالیف مقرر در این قانون با ایجاد ردیف اعتباری خاص، به سازمان اختصاص می‌یابد». این حکم بدین معنا بود که هم درآمدهای مازاد سازمان ثبت اسناد و املاک کشور ناشی از اجرای این مصوبه به تأمین هزینه‌های ناشی از اجرای آن اختصاص پیدا کند و هم درآمدهای مازاد سازمان مزبور که ناشی از

---

۱. ماده ۱۲ - سازمان ثبت اسناد و املاک کشور موظف است:

الف- ظرف دو سال نسبت به تکمیل و اجرای طرح حدنگاری (کاداستر) و سایر ترتیبات قانونی لازم اقدام و اطلاعات لازم را در پایگاه اطلاعاتی مربوط وارد نماید. حدود دسترسی اشخاص به این پایگاه را آیین‌نامه اجرائی مشخص می‌کند.

آیین‌نامه اجرائی توسط وزارت دادگستری و با همکاری سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و وزارتخانه‌های اطلاعات و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تهیه می‌شود و به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد.

ب- ظرف یک سال پایگاه اطلاعات اشخاص حقوقی را ایجاد نماید.

تبصره ۱- ورود اطلاعات پایگاه اطلاعاتی مذکور در بند (ب) راجع به آن دسته از اشخاص حقوقی که در سایر مراجع به ثبت رسیده یا می‌رسند حسب مورد برعهده دستگاه ثبت‌کننده است.

تبصره ۲- آیین‌نامه اجرائی بند (ب) و تبصره (۱) آن توسط وزارت دادگستری و با همکاری سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و وزارت کشور تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ج- ظرف یک سال شبکه و پایگاه اطلاعاتی مشترک بین دفاتر اسناد رسمی و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور را راه‌اندازی نماید، به نحوی که ثبت و تبادل کلیه وقایع دفاتر اسناد رسمی و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور از طریق نظام متمرکز مذکور تسهیل گردد.

اجرای این مصوبه نیست. شورای نگهبان، اختصاص شق اخیر، یعنی غیر از درآمدهای ناشی از اجرای این مصوبه، جهت تأمین بار مالی مصوبه مذکور را مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی شناخت؛ چراکه درآمدهای سازمان مذکور که ناشی از اجرای این مصوبه نیست، از قبل وجود داشته و به مصارف معینی اختصاص یافته است و لذا محل جدیدی محسوب نمی‌شود که بتواند بار مالی این مصوبه را تأمین نماید. لذا مجلس شورای اسلامی جهت رفع این ایراد، ماده (۱۷) مصوبه را چنین اصلاح نموده است: «این قانون از تاریخ یکم فروردین ۹۴ لازم‌الاجرا است و صد درصد درآمد ناشی از آن جهت تأمین هزینه‌های ناشی از اجرای تکالیف مقرر در قانون با ایجاد ردیف خاص به سازمان اختصاص می‌یابد». با اصلاح صورت‌گرفته، ایراد مغایرت با اصل ۷۵ رفع شده؛ چراکه صرفاً درآمدهای ناشی از این مصوبه جهت تأمین هزینه‌های اجرای آن اختصاص یافته است و نه کلیه درآمدهای مازاد سازمان ثبت اسناد و املاک کشور.

بنابراین بر اساس متن ایراد شورای نگهبان، ظاهراً ایراد شورا رفع شده است اما با توجه به اینکه درآمدهای ایجادشده توسط این مصوبه مشتمل بر درآمدهایی غیر از درآمدهای ناشی از طرح کاداستر است، اختصاص صد درصد آن به تأمین هزینه‌های ناشی از اجرای تکالیف مقرر در این مصوبه محل تأمل است.

لازم به ذکر است از آنجا که تاریخ شروع اجرای این مصوبه، از ابتدای سال ۱۳۹۴ تعیین شده، ایراد ذیل نظر شورا مبنی بر عدم تعیین تکلیف درخصوص هزینه‌های مربوطه سال جاری رفع شده است.

۲) به موجب تنها تذکر وارد به مصوبه مجلس در آخرین اظهارنظر شورای

نگهبان، چنین اعلام شد که «ظاهراً به تذکرات این شورا توجه نشده است». توضیح آنکه شورای نگهبان در بند اول از تذکرات سابق خود، اصلاح واژه «جغرافیای» به «جغرافیایی» را در ماده (۸) مصوبه مورد تذکر قرار داد و در بند دوم از تذکرات سابق خود، چنین اعلام نمود که «در ماده ۲۰، قانون مذکور [ماده (۱۵۶) قانون ثبت اسناد و املاک] مصوب سال ۱۳۵۱ است نه سال ۱۳۱۰ که باید اصلاح گردد». لکن مجلس شورای اسلامی توجهی به تذکرات شورا نکرده و اصلاحی در این خصوص انجام نداده است و لذا تذکر شورای نگهبان کماکان باقی است.

طرح اصلاح قانون تعاونی نمودن تولید و یکپارچه شدن اراضی در حوزه عمل شرکت‌های تعاونی روستایی (اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه

«طرح اصلاح قانون تعاونی نمودن تولید و یکپارچه شدن اراضی در حوزه عمل شرکت‌های تعاونی روستایی» طی ۹ ماده در تاریخ ۱۳۸۲/۶/۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و در راستای اجرای اصل ۹۴ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان نیز طی نامه شماره ۸۲/۳۰/۴۱۶۱ مورخ ۱۳۸۲/۶/۱۸ و در چهار بند، موادی از طرح مذکور را جهت رفع مغایرت با شرع و قانون اساسی به مجلس ارجاع داد.

به منظور رفع ایرادات شورای نگهبان مجلس در جلسه علنی مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۲۳، اقدام به اصلاح ایرادات آن شورا نمود که البته علی‌رغم این اصلاحات شورای نگهبان طی نامه شماره ۸۲/۳۰/۶۵۵۶ مورخ ۱۳۸۲/۱۱/۱۵ خود اعلام داشت که اصلاح انجام شده در ماده (۵) این مصوبه که ناظر بر بند دوم ایرادات شورا بوده است، دارای ابهام است و اصلاح صورت پذیرفته در ماده (۷) مصوبه که مربوط به بند چهارم ایرادات شورا بوده است، رافع ایراد نبوده و ایراد مزبور به قوت خود باقیست.

با اصرار مجلس شورای اسلامی بر مصوبه خود، مواد (۵) و (۷) این مصوبه مجدداً در جلسه مورخ ۱۳۸۳/۱/۲۵ مجلس مطرح و عیناً به تصویب رسید و در راستای اجرای اصل ۱۱۲ قانون اساسی به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع شد. پس از طرح این موضوع در شورای مجمع، مصوبه مذکور به موجب نامه

شماره ۸۴۳۹۱-۹۷۰۰/ح مورخ ۱۳۸۳/۴/۲۱ مجمع با استناد به نظریه شماره ۸۳/۳۰/۷۵۴۷ مورخ ۱۳۸۳/۳/۱۶ شورای نگهبان^۱ در خصوص اصل ۱۱۲ قانون اساسی جهت طی مراحل قانونی و رفع ابهامات شورای نگهبان به مجلس عودت داده شد.

بر این اساس مواد (۵) و (۷) طرح فوق‌الذکر مجدداً در جلسه مورخ ۱۳۹۳/۱۱/۱۵ مجلس طرح و با اصلاحاتی مورد تصویب قرار گرفت و بار دیگر در راستای اجرای اصل ۹۴ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد.

تیین و بررسی

ماده (۵) - رفع ابهام و ایراد شورای نگهبان

در ماده (۵) مصوبه مجلس مورخ ۱۳۸۲/۶/۲ چنین آمده بود: «در ماده (۳)^(۲) سطر دوم عبارت «که در حوزه عمل شرکت‌های موضوع ماده (۱)» تا انتهای ماده حذف گردید و بعد از عبارت «متعلق به دولت را» عبارت «به منظور بهبود،

۱- نظریه تفسیری شماره ۸۳/۳۰/۷۵۴۷ مورخ ۱۳۸۳/۳/۱۶ راجع به اصل ۱۱۲ قانون اساسی: «مستفاد از اصل ۱۱۲ قانون اساسی اینست که مجمع تشخیص مصلحت نظام حق تشخیص مصلحت در مصوبه‌ای از مجلس شورای اسلامی را دارد که شورای نگهبان در مورد آن اعلام نظر نموده باشد و تمام یا قسمتی از آن را خلاف شرع یا مغایر قانون اساسی بداند. هرگاه شورای نگهبان قسمتی از مصوبه‌ای را مبهم دانسته و از مجلس شورای اسلامی خواستار بیان مراد خود از آن قسمت شده باشد تا پس از آن اعلام نظر کند قبل از تبیین مراد و اعلام نظر شورای نگهبان درباره آن مجمع تشخیص مصلحت نظام حق بررسی و اعلام تشخیص مصلحت در موارد خلاف را ندارد.»

۲- ماده (۳) قانون تعاونی نمودن تولید و یکپارچه شدن اراضی در حوزه عمل شرکت‌های تعاونی روستایی: «وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستایی می‌تواند تمام یا قسمتی از اراضی دایر و بایر و موات و مسلوب‌المنفعه متعلق به دولت را که در حوزه عمل شرکت‌های موضوع ماده (۱) یا مجاور آن باشد مجاناً به شرکت‌های مذکور واگذار کند. مشروط بر اینکه عواید حاصل از بهره‌برداری این قبیل اراضی، بر اساس مقررات پیش‌بینی شده در آیین‌نامه مذکور در ماده یک این قانون صرف بهبود و کمک و تقویت شرکت تعاونی روستایی مربوط بشود.»

کمک و تقویت شرکت‌های تعاونی تولید روستایی مجاناً واگذار نماید» اضافه گردید.» که بنا بر این اصلاح، ماده (۳) قانون مورد اشاره به این صورت در می‌آید: «وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستایی می‌تواند تمام یا قسمتی از اراضی دایر و بایر و موات و مسلوب‌المنفعه متعلق به دولت را به منظور بهبود، کمک و تقویت شرکت‌های تعاونی تولید روستایی مجاناً واگذار نماید». شورای نگهبان در اظهارنظر اول خود (۱۳۸۲/۶/۱۸) در خصوص این ماده اینگونه بیان داشت: «در ماده (۵) مصوبه با توجه به حذف عبارت «که در حوزه عمل شرکت‌های موضوع ماده (۱) ...» محدوده اراضی دایر و بایر و موات و مسلوب‌المنفعه متعلق به دولت که وزارت جهاد کشاورزی می‌تواند مجاناً به شرکت‌های موضوع آن واگذار نماید نسبت به قانون توسعه یافته، که موجب تقلیل درآمد عمومی است لذا از این جهت مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی شناخته شد.»

پس از ایراد شورای نگهبان، مجلس در تاریخ ۱۳۸۲/۱۰/۲۳ عبارت «شرکت‌های موضوع ماده (۱) ...» را از مصوبه اولیه خود که ناظر بر حذف برخی عبارات و اضافه نمودن برخی عبارات دیگر به متن ماده (۳) قانون مذکور بود حذف کرد و عبارت «شرکت‌های تعاونی تولید» را جایگزین آن نمود.^۱ در نتیجه، با اعمال این اصلاح، مصوبه مجلس به این صورت اصلاح شد: «در ماده (۳) سطر دوم عبارت «که در حوزه عمل شرکت‌های تعاونی تولید» تا انتهای ماده حذف

۱- عین متن ارسالی توسط مجلس در این مرحله به صورت زیر می‌باشد:
ماده ۵- در ماده (۳) سطر دوم عبارت «که در حوزه عمل شرکت‌های موضوع ماده (۱) ...» تا انتهای ماده حذف گردید و بعد از عبارت «متعلق به دولت را» عبارت «به منظور

در دو سطر بالا عبارت «شرکت‌های موضوع ماده (۱) ...» حذف و عبارت «شرکت‌های تعاونی تولید» جایگزین گردید.

بهبود، کمک و تقویت شرکت‌های تعاونی تولید روستایی مجاناً واگذار نماید» اضافه گردید.

گردید و بعد از عبارت «متعلق به دولت را» عبارت «به منظور بهبود، کمک و تقویت شرکت‌های تعاونی تولید روستایی مجاناً واگذار نماید» اضافه گردید.» شورای نگهبان در نظریه مورخ ۱۳۸۲/۱۱/۱۵ خود که ناظر بر اصلاح انجام شده در این مرحله بود اینگونه اعلام داشت: «ایراد دوم شورا از اینکه از حیثه عمل شرکت‌های تعاونی تولید معلوم نیست منطبق بر شرکت‌های موضوع ماده (۱) قانون مزبور می‌شود و یا متفاوت با آن است ابهام دارد پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.»

۱- ماده (۱) قانون تعاونی نمودن تولید و یکپارچه شدن اراضی در حوزه عمل شرکت‌های تعاونی روستایی: «به منظور یکپارچه کردن قطعات اراضی مزروعی زارعین داوطلب عضو شرکت‌های تعاونی روستایی در هر یک از دهات حوزه عمل آن شرکت‌ها در جهت امکان حداکثر بهره‌برداری از منابع آب و خاک کشور از طریق تأسیس شبکه‌های نوین آبیاری و تسطیح اراضی مزروعی و احداث راه‌های ارتباطی بین دهات و آشنا ساختن اعضاء شرکت‌های تعاونی مزبور با اصول و شیوه‌های جدید کاشت و داشت و برداشت و استفاده صحیح از وسائل و ماشین آلات کشاورزی متناسب با شرایط محلی با رعایت نظام تعاون و احیای اراضی بایر و مسلوب‌المنفعه و موات واقع در منطقه عمل شرکت‌های مزبور یا مجاور آن و همچنین فراهم نمودن امکانات و تسهیلات بیشتر برای توسعه و بهبود و ایجاد صنایع دستی و تبدیل فرآورده‌های دامی و زراعی و گسترش فعالیت‌های مفید غیر کشاورزی در حوزه عمل این شرکت‌ها و بالتیجه فراهم شدن موجبات افزایش تولید و درآمد سرانه سکنه روستاها و تأمین رشد مداوم اقتصادی کشور، به وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستایی اجازه داده می‌شود با رعایت اصل مالکیت فردی کشاورزان و تأمین حقوق ناشی از آن به تدریج و متناسب با امکانات و مقدرات دولت و همچنین استقبال کشاورزان از برنامه یکپارچه کردن اراضی مزروعی و تعاون نمودن تولید در حوزه عمل شرکت‌های تعاونی روستایی حائز شرایط، برنامه مذکور را به مورد اجرا بگذارد.

تبصره ۱- در حوزه عمل شرکت‌های مزبور فعالیت‌ها و خدمات به صورت دسته‌جمعی بوده و تقسیم عواید بر حسب سهم و نسق زراعی و نسبت مشارکت زارعین عضو در امور مذکور انجام خواهد گرفت.

تبصره ۲- آیین‌نامه اجرایی این قانون [به] وسیله وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستایی و وزارت آب و برق تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. تغییرات و اصلاحات آیین‌نامه مذکور نیز با تصویب هیأت وزیران قابل اجرا است.»

مجلس در مصوبه اخیر خود مصوب ۱۳۹۳/۱۱/۱۵، ماده (۵) طرح مذکور را به شرح زیر اصلاح نمود:

«ماده (۳) قانون به شرح زیر جایگزین می‌گردد:

ماده (۳) - وزارت جهاد کشاورزی می‌تواند حق بهره‌برداری تمام یا قسمتی از اراضی دایر و بایر و موات و مسلوب‌المنفعه متعلق به دولت که در حوزه عمل شرکت‌های تعاونی تولید روستایی یا مجاور آن باشد را به منظور بهبود، کمک و تقویت شرکت‌های تعاونی تولید روستایی با رعایت تبصره (۲) ماده (۹) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب ۱۳۸۹/۴/۲۳ و اصلاحات بعدی، واگذار نماید.»

با توجه به اصلاحات صورت گرفته، از آنجا که عنوان «شرکت‌های تعاونی تولید روستایی» منطبق بر «شرکت‌های موضوع ماده (۱)» قانون مورد بررسی می‌باشد، بنابراین ابهام شورای نگهبان در این خصوص برطرف شده است. همچنین با توجه به اینکه وزارت جهاد کشاورزی بر اساس مصوبه جدید، تنها می‌تواند «حق بهره‌برداری» تمام یا قسمتی از اراضی دایر و بایر و موات و مسلوب‌المنفعه متعلق به دولت را به این شرکت‌ها واگذار نماید و از سوی دیگر با حذف قید «مجاناً» از ماده و ذکر عبارت «با رعایت تبصره (۲) ماده (۹) قانون

۱- تبصره (۲) ماده (۹): «با تصویب این قانون، انتقال قطعی مالکیت دولت در واگذاری اراضی ملی، دولتی و موات به متقاضیانی که از تاریخ ابلاغ این قانون به بعد شروع به تشکیل پرونده درخواست اراضی می‌نمایند ممنوع بوده و قوانین مغایر لغو می‌گردد لکن صدور سند مالکیت اعیانی احداثی پیش‌بینی شده در طرح مصوب و پس از اجراء کامل طرح و تأیید هیأت نظارت مندرج در قانون اصلاح ماده (۳۳) اصلاحی قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور مصوب ۱۳۸۶/۴/۹ مجمع تشخیص مصلحت نظام، بلامانع بوده و بهره‌برداری از اراضی مذکور به صورت اجاره، حق بهره‌برداری و یا حق انتفاع و در قالب طرح مصوب، مجاز می‌باشد.»

افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی»، نتیجه این خواهد بود که این واگذاری رایگان نیست، بنابراین ایراد اولیه شورا مبنی بر مغایرت اصلاحیه ماده (۵) قانون مزبور با اصل ۷۵ قانون اساسی منتفی می‌گردد.

ماده (۷) - رفع ایراد شورای نگهبان

در ماده (۷) مصوبه مجلس مورخ ۱۳۸۲/۶/۲ ذکر شده بود:

«ماده ذیل به عنوان ماده (۷) به این قانون الحاق گردید:

ماده (۷)- هرگونه تفکیک، افراز و تقسیم اراضی اعضای شرکت‌های تعاونی تولید موضوع این قانون و اراضی سایر کشاورزان ناشی از هرگونه عوامل قهری و ارادی به مساحت کمتر از حد نصاب فنی و اقتصادی ممنوع می‌باشد. در صورت فوت هریک از اعضا یا سایر کشاورزان موضوع این قانون سهمیه وراث طبق قوانین موضوعه به صورت سهم مشاع از قطعات مذکور تعیین و بهره‌برداری از این گونه اراضی بایستی مشاعاً صورت پذیرد.

تبصره- تعیین مساحت قطعات فنی و اقتصادی در مناطق مختلف کشور به عهده وزارت جهاد کشاورزی است.»

شورای نگهبان در اظهار نظر اول خود (۱۳۸۲/۶/۱۸) راجع به این ماده اینگونه بیان داشته بود: «ماده (۷) الحاقی از این نظر که تفکیک و افراز سهام مالکین مشاع را در مورد اعضای تعاونی‌ها و در مورد سایر کشاورزان در صورتی که هریک از سهام کمتر از نصاب مقرر باشد منع کرده است خلاف شرع شناخته شد.»

در پی این ایراد مجلس شورای اسلامی در مصوبه مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۲۳ خود عبارت «با حفظ حقوق حق‌السهم مشاع» را بعد از عبارت «فنی و اقتصادی» اضافه نمود و عبارت ماده (۷) به این صورت اصلاح شد: «هرگونه تفکیک، افراز و

تقسیم اراضی اعضای شرکت‌های تعاونی تولید موضوع این قانون و اراضی سایر کشاورزان ناشی از هرگونه عوامل قهری و ارادی به مساحت کمتر از حد نصاب فنی و اقتصادی با حفظ حقوق حق‌السهم مشاع ممنوع می‌باشد. در صورت فوت هریک از اعضا یا سایر کشاورزان موضوع این قانون سهمیه وراث طبق قوانین موضوعه به صورت سهم مشاع از قطعات مذکور تعیین و بهره‌برداری از این گونه اراضی بایستی مشاعاً صورت پذیرد.»

علی‌رغم اصلاح به عمل آمده، شورای نگهبان در نظریه مورخ ۱۳۸۲/۱۱/۱۵، اصلاح صورت گرفته را رافع ایراد قبلی خود ندانست که این امر منجر به حذف ماده (۷) طرح مورد بررسی به موجب مصوبه اخیر مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۳۹۳/۱۱/۱۵ گردید. بنابراین با توجه به حذف این ماده، ایراد شورای نگهبان مرتفع می‌باشد.

طرح الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت

(اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه

«طرح الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت» که با عنوان «طرح الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و اصلاحات و الحاقات بعدی آن» به مجلس شورای اسلامی تقدیم گردیده بود، در تاریخ ۱۳۹۳/۵/۱ اعلام وصول و جهت بررسی به کمیسیون های مربوطه ارجاع شد. این طرح در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۳/۹/۱۹ مجلس با اصلاحاتی به تصویب رسید و در راستای اجرای اصل ۹۴ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد. لکن شورا به موجب اظهار نظر خود، این مصوبه را واجد ایرادات متعدد تشخیص داد و آن را جهت رفع ایرادات به مجلس عودت داد. گزارش حاضر به بررسی اصلاحات مجلس جهت تأمین نظر شورا پرداخته و آن را از جهت رفع ایرادات شورای نگهبان و عدم مغایرت با قانون اساسی بررسی نموده است.

بررسی و تبیین

الف) مواد و احکام محذوف جهت رفع ایرادات شورای نگهبان

در این قسمت به آن دسته از مواد و احکامی که به منظور تأمین نظر شورای نگهبان حذف گردیده اند اشاره شده است:

بر این اساس، بندهای «د» و «الحاقی (۱)» ماده (۱)، تبصره ماده (۶)، مواد (۱۱)، (۱۶)، (۱۷)، (۲۰)، (۲۳)، تبصره «۲» ماده (۳۰)، بندهای «ی»، «ل»، «س» و

«الحاقی» و فرازهای دوم و سوم بند «ف» ماده (۳۷)، مواد (۴۶)، (۵۴) و الحاقی (۱۸)، اجزاء «۲» و «۳» بند «الف» ماده الحاقی (۲۳)، مواد الحاقی (۲۴) و (۲۷)، بند «ب» و جزء «۱» بند «ج» ماده الحاقی (۲۸)، بند «ب» ماده الحاقی (۳۲) و تبصره ذیل آن و بند «ب» ماده الحاقی (۴۵) حذف گردیده است که به نظر می‌رسد با حذف این موارد ایرادات مورد نظر شورای نگهبان منتفی شده است.

البته در خصوص تبصره «۲» ماده (۳۰) همچنان که بیان خواهد شد به نظر می‌رسد حذف آن می‌تواند محل تأمل باشد.

(ب) سایر مواد

ماده (۱)

اصلاح صورت گرفته در این ماده به منظور تأمین نظر شورا در بند «۱» تذکرات مبنی بر لزوم اصلاح «شرکت‌های پتروشیمی» به «شرکت‌های پایین دستی پتروشیمی» می‌باشد، که با توجه به اصلاح انجام شده تذکر شورای نگهبان مورد توجه قرار گرفته است.

ماده (۴)

شورای نگهبان در بند «۲» ایرادات خود عنوان «شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران»، را واجد همان ابهام معموله دانسته است. مجلس شورای اسلامی جهت رفع این ابهام، عبارت «وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه ذی‌ربط» را جایگزین عبارت «شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران» نموده است که اگرچه ظاهراً رافع ابهام شورای نگهبان می‌باشد، لکن عبارت اصلاح‌شده، این ماده را از

لحاظ معنایی با ایراد مواجه می‌نماید؛ چراکه عبارت اصلاح‌شده ماده مذکور چنین خواهد بود: «شرکت‌های دولتی به‌استثنای ... و وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه ذی‌ربط و ... مشمول مقررات مواد (۳۱)، (۳۹) و (۷۶) قانون محاسبات عمومی کشور هستند و تمام درآمدهای حاصل از فروش کالا و خدمات آن‌ها به حساب‌های معرفی‌شده از سوی خزانه واریز می‌شود». همان‌طور که ملاحظه می‌شود، در عبارت اصلاح‌شده، «وزارت نفت» جزء استثنائات «شرکت‌های دولتی» قرار می‌گیرد و حال آنکه این مطلب درست نیست و همچنین سایر استثنائات مذکور در ماده (۴) مصوبه، مشخص و منجز است اما استثناء مربوط به وزارت نفت مبهم است و معلوم نیست کدام شرکت دولتی تابعه وزارت نفت (شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران و یا شرکت ملی پالایش و پخش فراورده‌های نفتی ایران) درخصوص حکم ماده (۴) مصوبه، به عنوان «ذی‌ربط» محسوب و از شمول حکم ماده اخیرالذکر استثناء می‌شود؟ لذا علی‌رغم اصلاح صورت‌گرفته، ماده (۴) مصوبه واجد ابهام است.

ماده (۶)

اصلاح صورت گرفته در این ماده به منظور اعمال بند «۲» تذکرات شورای نگهبان بوده است که با توجه به اصلاح به عمل آمده، تذکر شورای نگهبان مورد توجه قرار گرفته است.

ماده (۷)

شورای نگهبان در بند «۴» ایرادات خود، فراز دوم ماده (۷)، را مغایر اصل ۵۳ قانون اساسی ناظر به لزوم انجام همه پرداخت‌ها در حدود اعتبارات مصوب به

موجب قانون دانسته است. در این خصوص با توجه به اصلاح صورت گرفته پرداخت وجوه مذکور در این ماده، در حدود اعتبارات مصوب در قانون بودجه سنواتی خواهد بود و لذا اصلاح صورت گرفته رافع ایراد شورای نگهبان است.

ماده (۱۲)

شورای نگهبان در بند «۶» ایرادات خود، واژه «اپراتور» در ماده (۱۲) را مغایر اصل ۱۵ دانسته است. مجلس جهت رفع این ایراد، عبارت «کارورها (اپراتورها)» را جایگزین واژه «اپراتورها» نموده است و لذا اصلاح صورت گرفته رافع ایراد شورای نگهبان است.

ماده (۲۱)

شورای نگهبان در بند «۱۰» ایرادات خود، فراز اول این ماده را از حیث تقلیل درآمد عمومی، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی شناخته است. مجلس جهت رفع این ایراد، فراز اول ماده (۲۱) مصوبه را حذف و فراز دوم را اصلاح نموده است. مسئله ای که در خصوص اصلاح صورت گرفته در فراز دوم وجود دارد این است که اگرچه این فراز مورد ایراد شورای نگهبان قرار نگرفته است ولیکن اصلاحات صورت گرفته در این فراز در بردارنده مورد جدیدی است. توضیح آنکه معافیت مذکور در فراز اول ماده (۲۱) مصوبه اولیه که در فراز دوم نیز مورد اشاره قرار گرفته بود، صرفاً «برای یکبار تا سقف الگوی مصرف» بود ولی در فراز دوم اصلاحی این محدودیت برای معافیت برداشته شده است.

لازم به ذکر است که فراز دوم ماده (۲۱) مصوبه مجلس در خصوص «طرح

الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت»، در مصوبه غیررسمی ارسالی توسط مجلس برای شورای نگهبان وجود نداشته است و به نظر می‌رسد که همین مصوبه غیر رسمی مورد بررسی شورا جهت اظهارنظر قرار گرفته است که با توجه به عدم وجود فراز دوم در آن، این فراز مورد ملاحظه و اعلام نظر شورا قرار نگرفته است.

ماده (۲۲)

۱- اصلاح نخست این ماده ناظر به بند «۳» تذکرات شورای نگهبان مبنی بر لزوم اصلاح «تودیع ودیعه» به «تودیع وثیقه» می‌باشد که با توجه به اعمال آن، تذکر شورا مورد توجه قرار گرفته است.

۲- اصلاحیه دوم مجلس در خصوص این ماده به منظور رفع ایراد بند «۱۱» اظهار نظر شورای نگهبان می‌باشد که با توجه به حذف احکام مورد ایراد، ایراد شورا مرتفع به نظر می‌رسد.

ماده (۲۴)

شورای نگهبان در بند «۱۳» ایرادات خود در خصوص این ماده، اطلاق منوط نمودن اجرای احکام صادره از محاکم حقوقی به تأیید ستاد کل نیروهای مسلح، را مغایر اصل ۱۵۶ قانون اساسی شناخته است. مجلس جهت رفع این ایراد، «منوط نمودن اجرای احکام صادره از محاکم حقوقی به تأیید ستاد کل نیروهای مسلح» را حذف و «حساب مربوط به اعتبار پرداخت بدهی‌های معوق نیروهای

مسلح موضوع اعتبار ردیف ۵-۱۱۱۱۰۰۰ قانون بودجه»^(۱) را جهت اجرای احکام موضوع این ماده در نظر گرفته و در صورت عدم کفایت موجودی حساب مذکور، ستاد کل نیروهای مسلح را مکلف به معرفی اموال یا حساب جایگزین ظرف مدت چهل و پنج روز نموده است. لذا اصلاح صورت گرفته رافع ایراد شورای نگهبان است.

اما مسئله‌ای که در خصوص اصلاحات این ماده وجود دارد آن است که مجلس شورای اسلامی در این اصلاحات، تبصره‌ای را هم به ماده مذکور افزوده است مبنی بر اینکه «پس از انقضای مهلت فوق، مرجع قضایی می‌تواند نسبت به توقیف و برداشت محکوم به از محل سایر حساب‌های محکوم علیه اصلی به استثنای

۱. برآورد اعتبارات دستگاه‌های اجرایی ملی بر حسب برنامه در سال ۱۳۹۳

«ارقام به میلیون ریال»

جمع کل	جمع تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	از محل منابع عمومی			شرح دستگاه و برنامه	دستگاه/ برنامه	دستگاه اجرایی
		جمع کل	از محل منابع اختصاصی	از محل منابع عمومی			
۱۵۵/۱۹۰	۰	۱۵۵/۱۹۰	۰	۱۵۵/۱۹۰	وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح - پرداخت بدهی‌های معوق نیروهای مسلح	۵	۱۱۱۱۰۰
۱۵۵/۱۹۰	۰	۱۵۵/۱۹۰	۰	۱۵۵/۱۹۰	برنامه پرداخت دیون و باز خرید کارکنان	۱۰۲۳۵	

حساب‌های مربوط به بنیه دفاعی و پرداخت حقوق اقدام نماید». به نظر می‌رسد واژه «می‌تواند» در این تبصره واجد این ابهام است که مرجع قضایی این اختیار را دارد که پس از انقضای مهلت نیز نسبت به توقیف و برداشت محکوم‌به اقدام ننماید. به عبارت دیگر واژه «می‌تواند» در این تبصره موجد ابهام تخییر در اعمال حکم این تبصره توسط مرجع قضائی می‌باشد. در این صورت حکم مزبور از جهت تضییع حقوق اشخاص مغایر اصل ۴۰ و بند «۵» اصل ۴۳ قانون اساسی خواهد بود.

ماده (۲۵)

شورای نگهبان در بند «۱۴» ایرادات خود، فراز دوم ماده (۲۵) را مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی و از جهت دخالت دیوان محاسبات کشور در تصویب دستورالعمل، مغایر اصل ۵۵ قانون اساسی شناخته است. مجلس جهت رفع این ایرادات، اولاً ذیل این فراز مبنی بر «تهیه دستورالعمل حسابداری مربوط» را حذف و ثانیاً درخصوص حکم صدر آن مبنی بر انتقال «مانده وجوه مصرف‌نشده اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آن دسته از طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی که عملیات اجرائی آن پایان نیافته» به سال بعد چنین مقرر نموده که این انتقال اولاً برای دولت اختیاری است و نه تکلیفی و ثانیاً صرفاً با درج در بودجه می‌تواند صورت گیرد و لذا اصلاح صورت گرفته رافع ایراد شورای نگهبان است.

ماده (۳۰)

شورای نگهبان در بند «۱۵» ایرادات خود، تبصره «۲» ماده (۳۰) را هم از حیث پرداخت از محل‌های مذکور و هم از جهت تهاتر، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی

شناخته است. مجلس شورای اسلامی جهت رفع این ایراد، تبصره (۲) ماده (۳۰) مصوبه را حذف نموده است و لذا اصلاح صورت گرفته رافع ایراد شورای نگهبان است.

البته نکته‌ای که درخصوص ماده (۳۰) مصوبه و تبصره‌های آن قابل توجه به نظر می‌رسد آن است که مفاد آن در صدر ماده (۱۰۱) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران و بند «د» آن^(۱) وجود دارد و حال با حذف تبصره «۲» ماده (۳۰) مصوبه از یک طرف و پایان یافتن اجرای قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه در پایان سال ۱۳۹۴ از طرف دیگر، جبران مابه‌التفاوت قیمت عادلانه روز و قیمت تکلیفی در مواردی که دولت قیمت را تعیین می‌کند با ابهام روبرو می‌شود و از این جهت محل تأمل است. لذا حذف این تبصره در خصوص سالهای پس از برنامه واجد ایراد می‌باشد.

---

۱. بند «د» ماده (۱۰۱) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران:

ماده ۱۰۱- به‌منظور تنظیم مناسب بازار، افزایش سطح رقابت، ارتقاء بهره‌وری شبکه توزیع و شفاف‌سازی فرآیند توزیع کالا و خدمات، دولت می‌تواند:

...

د- با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی قیمت‌گذاری را به کالاها و خدمات عمومی و انحصاری و کالاهای اساسی یارانه‌ای و ضروری محدود نماید.
تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۴/۸)- دولت مکلف است ضوابط تعیین کالاهای اساسی، انحصاری و خدمات عمومی و نیز فهرست و ضوابط تعیین قیمت این کالاها و خدمات را ظرف سه‌ماه پس از تصویب این قانون، با پیشنهاد کارگروهی متشکل از نمایندگان وزارت صنعت، معدن و تجارت، معاونت و وزارتخانه‌های ذی‌ربط به‌تصویب شورای اقتصاد برساند.

تبصره ۲- در اجرای این بند، چنانچه قیمت فروش کالا یا خدمات کمتر از قیمت عادلانه روز تکلیف شود، مابه‌التفاوت قیمت عادلانه روز و تکلیفی باید هم‌زمان تعیین و از محل اعتبارات و منابع دولت در سال اجرا پرداخت شود و یا از محل بدهی دستگاه ذی‌ربط به دولت تهاتر گردد.

ماده (۳۲)

شورای نگهبان در بند «۱۶» ایرادات خود، عدم ذکر معادل فارسی واژه «وبگاه» در بند «ه» ماده (۳۲) مصوبه را مغایر اصل ۱۵ قانون اساسی دانسته است. مجلس جهت رفع این ایراد، عبارت «وبگاه (وبسایت)» را جایگزین واژه «وبگاه» نموده است که رافع ایراد شورا نمی باشد؛ چراکه مجلس به جای ذکر معادل فارسی واژه «وبگاه»، هم معنی انگلیسی آن یعنی «وبسایت» را در اصلاحیه خود ذکر کرده است. لذا علی‌رغم تغییر صورت گرفته، ایراد شورای نگهبان مبنی بر مغایرت با اصل ۱۵ قانون اساسی کماکان به قوت خود باقی است.

ماده (۳۹)

شورای نگهبان در بند «۱۸» ایرادات خود، این ماده را به دلیل اینکه مطابق اصل ۵۳ همه پرداخت‌ها در حدود اعتبارات مصوب باید به موجب قانون انجام گیرد، مغایر این اصل از قانون اساسی دانسته است.

به موجب اصلاح صورت گرفته پرداخت وجوه مذکور موضوع این ماده، در حدود اعتبارات مصوب در قانون بودجه سنواتی صورت خواهد گرفت و لذا اصلاح صورت گرفته رافع ایراد شورای نگهبان است.

ماده (۴۹)

۱. شورای نگهبان در بند «۲۰» ایرادات خود این ماده را مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی شناخته است همچنین عبارت «هزینه‌های معیشت» در تبصره «۳» این ماده را واجد ابهام دانسته است. مجلس جهت رفع این ایراد، ماده (۴۹) مصوبه به استثنای تبصره «۳» آن را حذف و تبصره «۳» مذکور را به عنوان ماده (۴۹) اصلاح

کرده است که به نظر رافع ایراد شورا می‌باشد؛ چراکه اولاً عبارت «هزینه‌های معیشت» از متن تبصره «۳» اصلاح‌شده حذف گردیده و ثانیاً در تبصره «۳» مذکور، تکلیف دولت به پرداخت حق بیمه سهم کارفرما، بیمه درمانی و هزینه‌های حمایتی ...، به اختیار دولت در پیش‌بینی این هزینه‌ها در قوانین بودجه سنواتی تبدیل شده است و لذا اصلاح صورت‌گرفته رافع ایراد شورای نگهبان به نظر می‌رسد.

تذکر

ظاهراً قید «غیرشاغل نیازمند» در انتهای تبصره «۳» اصلاحی به بقیه اقشار و گروه‌های موضوع این ماده نیز برمی‌گردد که باید از لحاظ عبارتی اصلاح شود.

۲. در بند (۴) تذکرات شورای نگهبان در تبصره ۳ ماده ۴۹، «مراکز خدمات حوزه‌های علمیه» باید به «مرکز خدمات حوزه‌های علمیه» اصلاح شود. که با توجه به اینکه عبارت «مراکز خدمات حوزه‌های علمیه» در ماده اصلاحی وجود ندارد تذکر شورای نگهبان مرتفع می‌باشد.

ماده الحاقی (۲)

مطابق بند «۵» تذکرات شورا سند مذکور در ماده الحاقی (۲) نیازمند اصلاح شناخته شده است. مجلس شورای اسلامی جهت عمل به این تذکر، عبارت «سند مهندسی فرهنگی» را به عبارت «سند نقشه مهندسی فرهنگی» اصلاح نموده است. لذا تذکر شورای نگهبان مورد توجه قرار گرفته است.

ماده الحاقی (۶)

شورای نگهبان در بند «۲۲» ایرادات خود، این ماده را مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی شناخته است. مجلس در مصوبه اصلاحی خود «اعتبارات مربوطه آن دستگاه» را محل تأمین بار مالی موضوع این ماده پیش بینی نموده است. در این خصوص این مسئله قابل توجه است که اولاً به موجب مصوبه اصلاحی مجلس هزینه های موضوع این ماده، مواردی است که مطابق ضوابط آن دستگاه قابل پرداخت نیست و لذا هزینه جدیدی محسوب می شود. ثانیاً اعتبارات مذکور در این ماده، محل جدیدی محسوب نمی شود و رافع مغایرت مذکور نمی باشد و همچنین مغایر نظریه تفسیری شماره ۹۱/۳۰/۴۹۷۴۹ مورخ ۱۳۹۱/۱۲/۲۱ شورای نگهبان مبنی بر عدم جبران بار مالی به وسیله قید عباراتی همچون «از محل اعتبارات مصوب مربوط» یا «از محل اعتبارات مصوب دستگاه» می باشد. لذا ایراد شورای نگهبان همچنان باقی است.

لازم به ذکر است که مجلس در انتهای ماده الحاقی (۶)، تبصره این ماده را حذف و مفاد آن را به عنوان «ماده الحاقی (۶) مکرر» درج نموده است.

ماده الحاقی (۱۱)

شورای نگهبان در بند «۲۳» ایرادات خود، اعطای تسهیلات از طریق صندوق مهر امام رضا (علیه السلام)، را مغایر اصل ۱۱۲ و نظریه تفسیری شماره ۵۳۱۸ مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۴ این شورا شناخته است. مجلس جهت رفع این ایراد، عبارت «صندوق مهر امام رضا (علیه السلام)» را از بندهای «الف» و «ب» این ماده حذف نموده است و لذا اصلاح صورت گرفته رافع ایراد شورای نگهبان است.

ماده الحاقی (۲۳)

شورای نگهبان در صدر بند «۲۵» ایرادات خود منظور از کمیسیون موضوع ماده (۳۲) این قانون در جزء یک بند «الف» این ماده را واجد ابهام دانسته است. مجلس شورای اسلامی جهت رفع ابهام مذکور، در فراز اول جزء «ا» بند «الف» این ماده، عبارت «از طریق سازوکار مندرج در» را جایگزین عبارت «به تصویب کمیسیون موضوع» نموده است و لذا با اصلاح صورت گرفته ابهام شورای نگهبان رفع شده است.

تذکر

۱. با اصلاح صورت گرفته در فراز اول جزء «ا» بند «الف» ماده الحاقی (۲۳)، متن اصلاح شده این فراز که «حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون طرح جامع توسعه فضای فیزیکی حوزه‌های علمیه سراسر کشور ...، به پیشنهاد مراکز مدیریت حوزه‌های علمیه از طریق سازوکار مندرج در ماده (۳۲) این قانون می‌رسد» دارای ایراد عبارتی می‌شود که لازم است اصلاح شود.

۲- با توجه به حذف اجزاء «۲» و «۳» بند «الف» و باقی ماندن عبارت جزء «ا» این بند، لازم است در خصوص بند «الف» اصلاح عبارتی صورت گیرد.

ماده الحاقی (۲۸)

۱. شورای نگهبان در بند «۲۸» ایرادات خود، بند های «الف» و «ب» و جزء یک بند «ج» این ماده را مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی شناخته است. مجلس شورای اسلامی جهت رفع این ایرادات علاوه بر حذف بندهای «ب» و جزء یک بند «ج»،

در بند «الف»، عبارت «بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر» را به عبارت «با اولویت درصد جانبازی در سقف بودجه سنواتی» اصلاح نموده است که به دلیل محدود نمودن اعطای تسهیلات موضوع ماده (۳) قانون جامع خدمات رسانی به ایثارگران، به سقف پیش‌بینی شده در بودجه سنواتی، به نظر رافع ایراد مغایرت با اصل ۷۵ قانون اساسی می‌باشد.

۲. مجلس در بند «ج» این ماده در راستای رفع تذکر ششم شورا کلمه «فراز» را جایگزین کلمه «پاراگراف» نموده است.

ماده الحاقی (۳۱)

شورای نگهبان در بند «۲۹» ایرادات خود عنوان «شرکت ملی گاز ایران»، در بند «الف» ماده الحاقی (۳۱) و تبصره آن را واجد ابهام دانسته است، که با توجه به اصلاح صورت گرفته توسط مجلس مبنی بر جایگزین نمودن عبارت «وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه ذی‌ربط» به جای عبارت «شرکت ملی گاز ایران» ابهام مزبور مرتفع به نظر می‌رسد.

ماده الحاقی (۳۳)

شورای نگهبان در بند «۳۱» ایرادات خود ماده الحاقی (۳۳) را در صورتی که چنین حکمی در خصوص واگذاری‌های قبلی وجود نداشته است را خلاف موازین شرع شناخته است. مجلس شورای اسلامی در پاسخ به این ایراد شورا

توضیح داده است که حکم این ماده «در قوانین بودجه سنواتی ۱۳۹۲^(۱) و ۱۳۹۳^(۲) سابقه دارد».

در این خصوص به نظر می رسد مقصود شورا از این ایراد آن بوده که اگر در زمان واگذاری‌های قبلی (نه در زمان گذشته)، چنین حکم و الزامی وجود نداشته است و حال بر اساس این ماده واگذاری‌های قبلی نیز مشمول این حکم قرار می‌گیرند، ماده مذکور خلاف موازین شرع است؛ بنابراین توضیح ارائه شده و وجود مشابه این ماده در قوانین بودجه سنواتی ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳، مستلزم وجود چنین حکمی در زمان واگذاری‌های قبلی نمی باشد.

ماده الحاقی (۴۵)

شورای نگهبان در بند «۳۲» ایرادات خود بند «الف» ماده الحاقی (۴۵) را مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی شناخته است. مجلس شورای اسلامی جهت رفع این ایراد در بند «الف»، عبارت «دولت موظف است حداقل دو درصد (۰.۲٪) از درآمدهای عمومی را در ردیف‌های تقویت بنیه دفاعی، در لوایح بودجه سنواتی منظور نماید» را جایگزین بند «الف» ماده الحاقی (۴۵) نموده است. اما علی‌رغم اصلاح صورت گرفته، بار مالی این بند، باقی بوده و صرفاً «(۰.۲٪) از اعتبارات بودجه عمومی

۱. جزء «۱۰» بند (۲۷) قانون بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور:

۱-۲۷- شرکت‌های مشمول اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی که واگذار شده و یا در حال واگذاری می‌باشند و یا در فهرست واگذاری قرار گرفته یا می‌گیرند، موظفند برای ایثارگران شاغل قبل و بعد از واگذاری، از قوانین و مقررات مربوط به ایثارگران تبعیت نمایند.

۲. بند «ف» تبصره (۳) قانون بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور:

شرکت‌های مشمول اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی که واگذار شده و یا در حال واگذاری می‌باشند و یا در فهرست واگذاری قرار گرفته و یا می‌گیرند، موظفند برای ایثارگران شاغل قبل و بعد از واگذاری، از قوانین و مقررات مربوط به ایثارگران تبعیت نمایند.

کشور» به «(۲٪) از درآمدهای عمومی» تغییر یافته و طریقی نیز برای تأمین هزینه جدید در نظر گرفته نشده است و لذا علی‌رغم اصلاح صورت‌گرفته، ایراد شورای نگهبان به قوت خود باقی است.

ماده الحاقی (۴۷)

شورای نگهبان در بند «۳۳» اظهار نظر خود ماده الحاقی (۴۷) را در صورت افزایش حساب پس‌انداز کارکنان دولت (سهم دولت) به ۱۵۰۰ امتیاز، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی شناخته است. مجلس شورای اسلامی جهت رفع این ایراد، عبارت «۱۵۰ امتیاز» را در ماده الحاقی (۴۷)، جایگزین عبارت «۱۵۰۰ امتیاز» نموده است. لازم به ذکر است که امتیاز به میزان ۱۵۰ تاکنون در قالب قوانین بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌شده است. لذا اصلاح صورت‌گرفته رافع ایراد شورای نگهبان است.

ماده الحاقی (۵۲)

شورای نگهبان در بند «۳۴» ایرادات خود حذف حرف (و) از عبارت «قتل و یا جرح غیر عمدی» و تعیین تکلیف نسبت به جرایم غیر کلاهبرداری نظیر ارتشاء، اختلاس، سرقت، خیانت در امانت را در این ماده لازم دانسته است. مجلس جهت رفع این ایرادات، حرف (و) را از عبارت «قتل و یا جرح غیر عمدی» حذف و عبارت «غیر از موارد محکومیت ناشی از کلاهبرداری، ارتشاء، اختلاس، سرقت، خیانت در امانت» را جایگزین عبارت «غیر کلاهبرداری» نموده است. درحالی‌که بر اساس ایراد شورای نگهبان، موارد مذکور (ارتشاء، اختلاس و...) از باب مثال ذکر شده و خصوصیت ویژه‌ای نداشته‌اند و باید در مورد جرایم به صورت کلی

تعیین تکلیف می شده است چرا که جرایم دیگری نیز از قبیل جعل، پول شویی و... نیز می تواند از همین قبیل جرائم محسوب شوند. لذا علی رغم اصلاح صورت گرفته، ایراد شورای نگهبان کماکان به قوت خود باقی است.

ماده الحاقی (۵۳)

شورای نگهبان در بند «۳۵» ایرادات خود، ماده الحاقی (۵۳) را به دلیل اینکه وضعیت مؤسسات و بنگاه های اقتصادی مذکور در این ماده یکسان نیست را مستلزم اصلاح دانسته و آن را مغایر اصول ۵۷ و ۱۱۰ قانون اساسی شناخته است. مجلس شورای اسلامی جهت رفع این ایراد، بعد از عبارت «مالیات پرداخت نکرده اند» عبارت «به استثنای مواردی که اذن ولی فقیه وجود دارد» را اضافه نموده است که به نظر رافع ایراد شورا می باشد؛ چراکه با اصلاح صورت گرفته در ماده الحاقی (۵۳)، اصل بر این است که مؤسسات و بنگاه های اقتصادی مذکور در ماده اخیر الذکر موظف به پرداخت مالیات مستقیم و مالیات بر ارزش افزوده می باشند و در هر مورد که اذن مقام معظم رهبری وجود داشته باشد از پرداخت مالیات های مذکور مستثناء می شوند؛ لذا اصلاح صورت گرفته رافع ایراد شورای نگهبان است.

ماده الحاقی (۵۵)

مطابق بند «۷» تذکرات شورای نگهبان «در ماده الحاقی (۵۵)، عبارت اخیر فراز اول باید به این نحو اصلاح گردد که پس از تصویب فرماندهی کل نیروهای مسلح اقدام نمایند». مجلس شورای اسلامی جهت عمل به این تذکر، در فراز اول ماده الحاقی (۵۵)، عبارت «پس از تصویب فرماندهی کل نیروهای مسلح اقدام نمایند» را جایگزین عبارت «اقدام و تصویب فرماندهی کل نیروهای کل مسلح برساند»

نموده است که رافع تذکر شورا به نظر می رسد.

ماده الحاقی (۵۸)

شورای نگهبان در بند «۳۶» ایرادات خود این ماده را از این جهت که مشخص نیست آیا پس از اتمام قرارداد به هر دلیل الزام به پرداخت حق بیمه وجود دارد یا خیر واجد ابهام دانسته است. مجلس شورای اسلامی جهت رفع این ایراد، عبارت «رعایت شرایط و ضوابط مقرر در قانون کار مانع استمرار پرداخت حق بیمه موضوع این ماده نمی شود» را از انتهای ماده الحاقی (۵۸) مصوبه حذف نمود. که به نظر ابهام موردنظر شورا را رفع می نماید؛ چراکه با اصلاح صورت گرفته، با مشمولین ماده مذکور همانند سایر مشمولین قانون کار رفتار خواهد شد و محل ابهام شورا از بین رفته است.

طرح حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر

(اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه

«طرح یک فوریتی حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر»، پیش تر در تاریخ های ۱۳۸۹/۳/۲ و ۱۳۹۱/۴/۲۰ دو مرتبه با عنوان «طرح امر به معروف و نهی از منکر» در مجلس شورای اسلامی اعلام وصول شد، که البته این طرح ها به نتیجه نرسیدند. در تاریخ ۱۳۹۳/۴/۱ بار دیگر نمایندگان مجلس طرحی را با عنوان «حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر» با قید دو فوریت مطرح نمودند که در نهایت با تصویب یک فوریت آن، رسیدگی به آن در کمیسیون مشترک مجلس آغاز شد. نهایتاً مجلس شورای اسلامی این طرح را با اصلاحاتی در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۳/۹/۱۸ به تصویب رساند و در اجرای اصل ۹۴ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال نمود. لکن شورا این طرح را واجد ایرادات متعدد قانونی و شرعی دانست و از این جهت مصوبه مزبور را به مجلس اعاده نمود. گزارش حاضر به بررسی اصلاحات مجلس جهت رفع ایرادات شورای نگهبان می پردازد.

بررسی و تبیین

ماده (۱)

به موجب بخش اول ایراد نخست شورای نگهبان در ماده (۱)، اطلاق عبارت «عرف متشرعه» نسبت به مواردی که شرعاً حکمی به عنوان اولی و ثانوی ندارد، خلاف موازین شرع می باشد.

مجلس به منظور رفع این ایراد مقرر نمود «در این قانون معروف و منکر عبارت است از هرگونه فعل، قول و یا ترک فعل و قولی که به عنوان احکام اولی و یا

ثانوی در شرع مقدس و یا قوانین مورد امر قرار گرفته و یا منع شده باشد.»
در این خصوص به نظر می رسد با توجه به اصلاح صورت گرفته و حذف معیار «عرف متشرعه» ایراد شورای نگهبان مرتفع شده است.

مطابق بخش دوم ایراد نخست شورا، اطلاق تبصره ماده (۱)، نسبت به غیر احکام حکومتی خلاف موازین شرع است و واژه «اختلاف» در این مقام وجهی ندارد.

مجلس به منظور رفع این ایراد، در تبصره ماده (۱) نظر ولی فقیه را صرفاً در احکام حکومتی به عنوان ملاک عمل شناخته است. لذا ایراد شورای نگهبان رفع شده است.

تذکر

با توجه به اینکه مفهوم «ولی فقیه» بر خلاف «ولایت فقیه» در بردارنده معنای بیانی برای «مقام» نیست، لذا کلمه‌ی «مقام» زائد و نامناسب به نظر می رسد.

ماده (۴)

به موجب ایراد دوم شورا، عبارت «اقدام عملی» در ماده (۴) ابهام دارد. مجلس به منظور رفع این ابهام مرتبه عملی امر به معروف و نهی از منکر را در موارد و حدودی که قوانین مقرر کرده محدود نموده است. بنابراین مجلس به جای اینکه در مقام تعریف «اقدام عملی» برآید، این گونه اقدام را در حدود قوانین و مقررات دانسته است. لذا در صورتی که منظور شورای نگهبان از ابهام مذکور، لزوم تعریف و توضیح اقدام عملی بوده است این ابهام همچنان باقی است، چرا که بر اساس اصلاح صورت گرفته صرفاً به محدوده چنین اقدامی اشاره شده است و نه مفهوم آن.

ماده (۵)

مطابق بند سوم از ایرادات شورای نگهبان در ماده (۵)، حکم مرجع قضایی هم به عنوان یکی از موارد تجویز تعرض به حقوق اشخاص باید به موجب قانون باشد.

مجلس به منظور رفع این ایراد عبارت «مگر به حکم مرجع قضایی یا به موجب قانون» را به عبارت «مگر در مواردی که قانون تجویز کند» اصلاح نمود. لذا اصلاح صورت گرفته با توجه به حذف «حکم مرجع قضایی» به عنوان یکی از موارد تجویز تعرض به حقوق اشخاص، رافع ایراد شورا به نظر می رسد.

ماده (۷)

به موجب تذکر نخست شورای نگهبان در ماده (۷)، با توجه به اینکه متعلق تعویق، صدور حکم است نه مجازات این ماده باید اصلاح شود. مجلس به منظور رفع این تذکر ذیل این ماده را بدین صورت اصلاح نمود که مجازات موضوع این ماده «...قابل تخفیف و یا تعلیق نیست و صدور حکم مجازات قابل تعویق نمی باشد». لذا با توجه به اصلاح صورت گرفته تذکر شورا مرتفع می باشد.

ماده (۸)

براساس بند چهارم از ایرادات شورای نگهبان عموم و اطلاق ماده (۸)، نسبت به تمامی اجزای حاکمیت و دستگاه‌های مختلف و همچنین مصادیق مذکور معروف و منکر از آن جا که مقید به شرایط لازم در هر یک نشده است، مغایر اصل ۸ قانون اساسی می باشد.

مجلس به منظور رفع این ایرادات اصلاحات ذیل را در ماده (۸) اعمال نمود: اول اینکه عبارت «در چارچوب شرع و قوانین» به عنوان قیدی جهت امر به

معروف و نهی از منکر مردم نسبت به مقامات، مسئولان، مدیران و کارکنان موضوع این ماده پیش بینی شده است.

دوم اینکه ذیل ماده که در بردارنده مصادیقی جهت امر به معروف و نهی از منکر موضوع این ماده بود حذف گردید.

لذا با توجه حذف ذیل این ماده و همچنین پیش بینی چارچوب قوانین و شرع به عنوان شرایط لازم جهت امر به معروف و نهی از منکر موضوع این ماده، ایراد شورای نگهبان مرتفع به نظر می رسد.

ماده (۹)

مطابق بند پنجم از ایرادات شورای نگهبان اطلاق و عموم ماده (۹)، از آن جا که مقید به شرایط جرایم مذکور و مجازات های متناسب با آنها نشده است، مغایر اصل ۳۶ قانون اساسی می باشد.

مجلس به منظور رفع این ایراد ایجاد هر نوع مانع و مزاحمت جهت اجرای امر به معروف و نهی از منکر را در صورتی مستوجب مجازات موضوع این ماده دانسته است که به موجب قانون جرم شناخته شده باشد.

مجلس علاوه بر اصلاح فوق که به منظور رفع ایراد مذکور بوده است، یک تبصره نیز به ماده (۹) الحاق نموده است که در واقع جهت رفع ایراد شورای نگهبان نسبت به ماده (۱۳) این مصوبه مبنی بر مغایرت حکم ماده مزبور با اصل ۷۵ قانون اساسی می باشد.

به موجب این تبصره «وجوه حاصل از اجرای این ماده پس از واریز به خزانه کل کشور با پیش بینی در بودجه سالانه صدرصد در اختیار ستاد قرار می گیرد.» در این خصوص اگرچه حکم مزبور ناظر به رفع ایراد شورا مبنی بر مغایرت

ماده (۱۳) با اصل ۷۵ بوده و در واقع محل تأمین اعتبار افزایش بار مالی موضوع ماده مذکور می باشد و از این حیث رافع ایراد مزبور می باشد، ولیکن باتوجه به اینکه براساس تبصره الحاقی صددرصد درآمد حاصله به صورت سالانه به ستاد اختصاص یافته است و از سوی دیگر چنین امری واجد ماهیت بودجه ای بوده و در نتیجه صلاحیت دولت در تنظیم لایحه بودجه را محدود می نماید و همچنین این امکان وجود دارد که جهت انجام تکلیف موضوع ماده (۱۳) اختصاص درآمدهای موضوع ماده (۹) به میزان صددرصد مورد نیاز نباشد، این تبصره مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی مبنی بر صلاحیت دولت در تنظیم لایحه بودجه می باشد.

ماده (۱۰)

در این ماده تذکر شورا مبنی بر اصلاح عبارت «سازمان بسیج مستضعفان» به «سازمان بسیج مستضعفین» اعمال شده است.

ماده (۱۱)

با توجه به حذف عبارت «معاضدت قضایی» از این ماده و قراردادن آمران به معروف و ناهیان از منکر تحت شمول حمایت‌های قضایی موضوع ماده (۴) قانون حمایت قضایی از بسیج مصوب ۱۳۷۱/۱۰/۱، ایراد مذکور در بند ششم اظهار نظر شورا مبنی بر ابهام در مفهوم عبارت «معاضدت قضایی» برطرف شده است. لازم به ذکر است که موضوع ماده (۴) قانون مذکور مربوط به دفاتر حمایت و خدمات حقوقی و قضائی بسیجیان در نیروی مقاومت بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی می باشد که به منظور حمایت از افراد موضوع قانون حمایت قضایی از بسیج و در ارتباط با اجراء این قانون تشکیل شده است و کارشناسان این دفاتر می توانند در کلیه مراحل دادرسی از طرف افراد مذکور، به‌عنوان وکیل اقدام کنند.

ماده (۱۳)

این ماده به منظور رفع ایراد بند هفتم شورا مبنی بر مغایرت حکم پرداخت دیه از محل مذکور در این ماده با اصل ۷۵ قانون اساسی، اصلاح شده است. بر اساس اصلاح صورت گرفته محل تبصره ماده (۹)، محل پرداخت این دیه شناخته شده است. در این رابطه هر چند درآمدهای ناشی از مجازات های موضوع ماده (۹) می تواند محل تأمین اعتبار دیه موضوع این ماده قرار گیرد ولیکن تبصره مزبور همچنان که پیشتر بیان شد به دلیل محدود نمودن صلاحیت دولت در تنظیم لایحه بودجه سالانه، مغایر اصل ۵۲ قانون اساسی می باشد.

در هر صورت با توجه به اصلاح به عمل آمده و تأمین هزینه جدید توسط این ماده، مغایرت اصل ۷۵ قانون اساسی مذکور در بند هفتم ایرادات شورای نگهبان برطرف شده است.

همچنین تذکر این شورا مبنی بر تصریح به پرداخت دیه بعد از صدور حکم قضایی و نیز نسخ قانون مذکور در این ماده، با توجه به عبارت «پس از صدور حکم قطعی از سوی مرجع صالح قضایی» و نیز حذف قانون نسخ شده از این ماده، اعمال گردیده است.

نکته

در خصوص حکم این ماده این نکته قابل ذکر است چنانچه حکم مذکور در این ماده، بدین معنا باشد که اگر جانی نسبت به پرداخت دیه تمکن مالی نداشت و ستاد به جای وی دیه را پرداخت نمود، در این صورت جانی به دلیل عدم پرداخت دیه مشمول مجازات های مقرر در این خصوص (حبس ناشی از عدم پرداخت دیه) نمی شود، حکم این ماده به دلیل اینکه منجر به نوعی منفعت و

امتیاز برای جانی علیه آمر به معروف و یا ناهی از منکر می گردد محل تأمل است.

ماده (۱۴)

بر اساس بند هشتم از ایرادات شورای نگهبان اطلاق اعلام جرم توسط سازمان‌های مردم نهاد موضوع این ماده در مواردی که شاکی خصوصی وجود دارد مغایر حق وی می باشد. در این خصوص شورا پیشنهاد نموده طبق تبصره ماده (۶۶) قانون آئین دادرسی کیفری اصلاح شود.

همچنین به موجب بخش دوم از این ایراد به دلیل فقدان سمت «سازمان‌های مردم نهاد» در خصوص اقامه دلیل، اعطای اختیار به سازمان‌های مذکور، مغایر اصل ۱۵۶ قانون اساسی شناخته شد.

بنابراین بر اساس نظر شورا اولاً اعلام جرم توسط سازمان‌های مذکور باید مشروط به رضایت بزه دیده می شد و ثانیاً اقامه دلیل توسط این سازمان‌ها نیز حذف می گردید.

مجلس به منظور رفع این ایرادات اقدام سازمان‌های مردم نهاد را مطابق ماده (۶۶) قانون آئین دادرسی کیفری و تبصره‌های آن مجاز دانسته است.

در این خصوص به نظر می رسد منظور شورا از لزوم اصلاح ماده مطابق تبصره ماده (۶۶) قانون مذکور پیش بینی لزوم اخذ رضایت بزه دیده خصوصی در اعلام جرم توسط سازمان‌های موضوع این ماده می باشد. در حالیکه مجلس به جای ذکر این مسئله به اقدام این سازمان‌ها مطابق ماده (۶۶) قانون آئین دادرسی کیفری و تبصره‌های آن اشاره نموده است که چنین امری واجد همان ایرادات مذکور می باشد چراکه براساس ماده مورد اشاره و تبصره‌های آن علاوه بر اینکه اعلام جرم توسط این سازمان‌ها پیش بینی شده است، اقامه دلیل نیز توسط سازمان‌های

مزبور مورد شناسایی قرار گرفته است. لذا علی رغم اصلاح صورت گرفته ایراد شورا همچنان باقی است.

ماده (۱۵)

این ماده از حیث افزایش هزینه‌های عمومی، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی شناخته شده است. مجلس به منظور رفع این ایراد به جای اینکه افراد موضوع این ماده را مشمول احکام قانون جامع خدمات رسانی به ایثارگران بداند، مقرر داشته که آسیب جسمی یا جانی افراد مذکور بر اساس قانون جامع خدمات رسانی به ایثارگران احراز و تعیین شود. همچنین در اصلاح صورت گرفته تبصره «۱» این ماده که حکم این ماده را نسبت به افرادی که پیش از تصویب این قانون نیز آسیب دیده اند تسری داده بود حذف گردید.

مطابق تبصره این ماده احراز شهادت یا جانبازی با پیشنهاد کمیته ای با تشخیص دادگاه صلاحیت دار صورت می پذیرد. در این خصوص مسئله ای که وجود دارد این است که احراز شهادت و یا جانبازی امری غیر قضائی بوده و اعطاء آن به دادگاه علاوه بر مغایرت با اصول مربوط به اعمال قوه قضائیه توسط دادگاه ها و قوه قضائیه (اصول ۶۱ و ۱۵۶) مغایر اصل ۶۰ قانون اساسی نیز می باشد.

ماده (۱۶)

این ماده به منظور رفع ایرادات مندرج در بند «۱۰» اظهار نظر شورای نگهبان، اصلاح گردیده است. بر اساس ایراد مذکور تشکیل ستاد موضوع این ماده با توجه به ترکیب اعضای آن و وظایف اجرایی و بعضاً قضایی پیش‌بینی شده برای این ستاد، مغایر با اصول ۵۷، ۶۰ و بند ۳ اصل ۱۵۶ قانون اساسی می باشد.

در این خصوص علی رغم اصلاح صورت گرفته با توجه به نکات ذیل علاوه بر باقی بودن مغایرت‌های سابق، ابهام و ایرادات دیگری نیز به این ماده و تبصره های آن بوجود آمده است.

اول اینکه اطلاق «هماهنگی دستگاه های اجرایی» و «سیاستگذاری» به دلیل اینکه شامل وظایف هیأت وزیران و دولت نیز در این زمینه می شود مغایر اصول ۵۷، ۶۰ و بند ۳ اصل ۱۵۶ قانون اساسی می باشد.

دوم اینکه «اقامه امر به معروف و نهی از منکر» امر اجرایی بوده و انجام آن توسط ستاد مغایر اصول مذکور می باشد.

سوم اینکه «اجرای سایر وظایف» واجد ابهام بوده و مشخص نیست منظور از این وظایف چیست.

چهارم اینکه لزوم تأیید ستاد جهت تجمعات و راهپیمائی های موضوع تبصره «۲» این ماده با اطلاق اصل ۲۷ قانون اساسی مبنی بر آزادی تجمعات و راهپیمائی ها مغایر می باشد.

پنجم اینکه با توجه به اینکه مطابق ذیل تبصره «۲» استنکاف از صدور مجوز بدون عذر موجه مورد جرم انگاری قرار گرفته است، مشخص نیست منظور از «عذر موجه» چه مواردی می باشد و لذا از این حیث ابهام دارد.

ماده (۱۷)

در خصوص تبصره «۲» این ماده اصلاحیه مجلس با حذف صلاحیت صدور مجوز مخصوص توسط ستاد امر به معروف و نهی از منکر، ایراد شورای نگهبان مبنی بر مغایرت صلاحیت مزبور با اصول ۵۷ و ۱۱۰ قانون اساسی را برطرف کرده است.

اما در رابطه با بخش اخیر ایراد شورا نسبت به تبصره «۲» مبنی بر ابهام این تبصره به دلیل ابهام وارده به ماد (۴) با توجه به اینکه علی رغم اصلاح صورت گرفته در خصوص ماده (۴) همچنان مفهوم «اقدام یا مرتبه عملی» مشخص نشده است، همچنان این تبصره واجد ابهام به نظر می رسد.

در خصوص بند «۴» تذکرات شورای نگهبان نیز لازم به ذکر است که بخش اول این تذکر مورد اعتنا قرار نگرفته است ولیکن بخش نخست این تذکر با توجه به اصلاح عبارت «تبصره «۳» قانون حمایت قضایی از بسیج» به «تبصره ۳ ماده (۱) قانون حمایت قضایی از بسیج» مورد توجه قرار گرفته است.

ماده (۱۹)

به موجب ایراد شورای نگهبان نسبت به ماده (۱۹) ترکیب ستاد امر به معروف و نهی از منکر در این ماده، با توجه به اطلاق وظایف این ستاد در ماده (۱۶)، مغایر با اصول ۵۷ و ۶۰ قانون اساسی دانسته شده است.

در این خصوص، مجلس با توجه به اصلاحاتی که نسبت به وظایف این ستاد در قالب اصلاح ماده (۱۶) انجام داده است ایرادات شورای نگهبان را مرتفع دانسته است. در این خصوص با عنایت به اینکه اصلاحات صورت گرفته در ماده (۱۶) نه تنها رافع ایرادات شورای نگهبان نبوده بلکه موجب ایرادات جدیدی نیز می باشد، ایرادات شورای نگهبان کماکان به قوت خود باقی است.

ماده (۲۰)

به موجب نظریه شورای نگهبان در خصوص این ماده «علاوه بر اشکالات ماده ۱۹، عضویت نمایندگان مجلس شورای اسلامی در ستادهای استانی و شهرستانی با حق رأی، مغایر اصل ۶۰ قانون اساسی شناخته شد». مجلس شورای اسلامی به

منظور رفع این ایراد، عبارت «به عنوان ناظر» را به انتهای بند «۸» ماده (۲۰) اضافه نمود و با این قید حضور نمایندگان مجلس در این ستادها را تنها به عنوان ناظر شناخت. بنابراین با این قید این قسمت از ایراد شورا برطرف شده است.

لیکن باتوجه به عبارت صدر ایراد شورای نگهبان مبنی بر وجود اشکالات ماده (۱۹) نسبت به این ماده و همچنین باقی بودن ایرادات شورا نسبت به ماده (۱۹) اصلاحی، بخش اول ایراد شورای نگهبان درخصوص ماده (۲۰) مبنی بر مغایرت ترکیب اعضای ستاد امر به معروف و نهی از منکر با اصول ۵۷ و ۶۰ قانون اساسی و تعمیم آن به ستادهای استانی و شهرستانی، همچنان به قوت خود باقی است.

تذکر

به موجب مصوبه اصلاحی مجلس در بند «۱» موضوع اعضای ستاد شهرستان، کلمه «مرکز» از عبارت «امام جمعه مرکز شهرستان» حذف گردیده است. در این خصوص با توجه به اینکه شهرستان متشکل از چند شهر و احیاناً بخش می باشد و هرکدام از این عناصر دارای امام جمعه خاص می باشند، مشخص نیست با حذف کلمه «مرکز»، امام جمعه کدام یک از شهرهای تشکیل دهنده شهرستان عضو این ستاد خواهد بود.

ماده (۲۳)

این ماده که در واقع به پیش بینی محل تأمین اعتبار اجرای این مصوبه می پردازد به دلیل مغایرت با اصل ۷۵ مورد ایراد قرار گرفته بود. در این خصوص مجلس صرفاً عبارت «محل بودجه دستگاه های اجرائی ذی ربط» را به عبارت «محل بودجه فرهنگی دستگاه های اجرائی ذی ربط» اصلاح نموده است. در این خصوص با توجه به اینکه این قانون تکالیف جدیدی برای دستگاهها مشخص

کرده است و بودجه فرهنگی دستگاه‌ها دارای محل مصرف مشخصی می‌باشند،
ایراد شورای نگهبان همچنان باقی است.

امام خمینی (ره):

و از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل های آینده، که با کمال دقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود رایا و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید سپهبد قزنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲

صندوق پستی: ۱۴۶۳-۱۳۱۴۵ تلفکس: ۸۸۳۲۵۰۴۵

info@shora-rc.ir

www.shora-rc.ir